

Adroddiad i'r: Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod: 28 Medi 2015
Aelod / Swyddog Arweiniol: Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill
Awdur yr Adroddiad: Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid
Teitl: Proses y Gyllideb 2016/17

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad ar y broses i ddarparu'r gyllideb refeniw ar gyfer 2016/17.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa gyfredol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Ystyried y diweddariad diweddaraf a gwneud sylwadau fel y bo'n briodol.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r cynnydd diweddaraf o ran y broses o bennu'r gyllideb fel a ganlyn:

	<u>2015/16</u>	<u>2016/17</u>
	£'000	£'000
Targed Arbedion	8,259	8,853
Cynigiedig		
Cam 1	3,715	870
Cam 2	3,571	1,785
Cam 3	473	-
Cam 4		1,290
Cam 5 (*hyd yma)		4,178
Cyfanswm y Cynigion	7,759	8,123

Mae'r sefyllfa'n dangos bwch posib yn y gyllideb o £730 mil ar sail y rhagdybiaethau cynllunio diweddaraf yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Mae'r rhagdybiaethau allweddol yn cynnwys y canlynol:

- Gostyngiad o 4% yn y Grant Cynnal Refeniw (yn nhermau arian parod)
- Cynnydd o 2.75% yn Nhreth y Cyngor
- Cynnydd o 1% mewn cyflogau (ar gyfartaledd)
- Cynnydd o oddeutu 8% mewn pensiynau (cyfredol a diffyg)
- Newidiadau i reolau Yswiriant Gwladol, cynnydd o oddeutu 26%

Mae nifer o'r cynigion a gynhwysir yng Ngham 5 yn cael eu datblygu ar hyn o bryd ac felly nid oes ganddynt werthoedd amcangyfrifedig eto. Mae'r bwlch yn y gyllideb fel y'i cyfrifwyd yn cynnwys rhai elfennau o arian at raid. Fodd bynnag, mae rhai pwysau ychwanegol posibl yn dod i'r amlwg o'r sector gofal cymdeithasol a allai negyddu effaith gadarnhaol. Bydd cynigion a gyflwynir gan aelodau etholedig yn cael eu cynnwys fel rhan o gynigion Cam 5. Hyd yn hyn, mae gwasanaethau a'r adran gyllid wedi asesu pedwar o'r chwe chynnig.

Mae'r cynigion hyd yn hyn a nodir yng Ngham 5 wedi eu categoreiddio fel a ganlyn:

Dadansoddiad fesul Effaith	Nifer yr Eitemau	Gwerth (£000)
Gostyngiadau cyllidebol technegol - dim effaith ar lefelau gwasanaeth	9	964
Effeithlonrwydd - dim effaith negyddol ar lefelau gwasanaeth ond effaith ar staffio	21	1,219
Cynnydd mewn Ffioedd a Thaliadau neu gyfraniadau incwm allanol ychwanegol	2	320
Newid i lefel gwasanaeth a dderbynnir gan y cyhoedd	9	940
Lleihau gwasanaeth / tynnu gwasanaeth yn ôl	7	667
Anhysbys	8	68
Cyfanswm	56	4,178

Cynhaliwyd gweithdy cyllideb ar 5 Mehefin a oedd yn canolbwyntio ar gynllunio ariannol a rhagolygon economaidd. Nodwyd rhai ystyriaethau cenedlaethol a fydd yn effeithio ar gynllunio cyllideb y Cyngor. Eglurwyd fod y bwlch a ragwelir yn y gyllideb ar gyfer 2016/17 yn oddeutu £8.8 miliwn a, hyd yma (o ystyried y pecyn a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 7 Gorffennaf), mae gwerth £4 miliwn o gynigion wedi eu cymeradwyo. Rhoddwyd esboniad o'r tybiaethau ac amlygwyd mai'r mwyaf arwyddocaol o'r rhain yw lefel y setliad i awdurdodau lleol ar ffurf y Grant Cynnal Refeniw. Mae pob newid yn y ganran i werth y setliad yn cyfateb i oddeutu £1.4 miliwn. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw arwydd o lefel y setliad tebygol, gallai fod yn well neu'n waeth na ffigur y cynllun canolog o -4%.

Fel rheol fe gyhoeddir setliad drafft Llywodraeth Leol Cymru ddechrau mis Hydref. Fodd bynnag, mae cryn dipyn o ansicrwydd o hyd ynghylch lefel ac amseriad Setliad Llywodraeth Leol Cymru. Ni fydd union effaith cyhoeddiadau Cyllideb yr Haf ar gyllidebau gweinyddiaethau datganoledig yn glir hyd nes y

cyhoeddir yr Adolygiad o Wariant Llywodraeth y Deyrnas Unedig ar 25 Tachwedd. Bydd hyn yn penderfynu ar lefel y Grant Bloc i Gymru. Yn dilyn hyn (am oddeutu mis) bydd Llywodraeth Cymru yn pennu ei chyllideb, gan gynnwys y setliad i Lywodraeth Leol. Gallai hyn olygu na fyddwn yn derbyn y setliad drafft tan ddechrau mis Ionawr.

O ran lefel y setliad, mae'r Sefydliad Astudiaethau Cyllid wedi asesu y gallai setliadau gweinyddiaethau datganoledig Llywodraeth y Deyrnas Unedig fod yn wastad yn nhermau arian parod yn ystod y ddwy flynedd nesaf, yn rhannol oherwydd meysydd 'gwarchoddedig' o wariant yn ffurfio rhan arwyddocaol o'r bloc cyffredinol o gyllid datganoledig (iechyd ac ysgolion yn bennaf). Felly, y mater yng Nghymru yw'r polisi ar lefel genedlaethol a fydd yn llywio dosbarthiad cyllid rhwng llywodraeth leol ac ieuchyd.

Bydd cyhoeddiad hwyr tebygol y setliad drafft yn golygu y bydd angen newid amserlen y gyllideb. Mae'r rhaid i'r Cyngor bennu ei gyllideb yn barod ar gyfer cynhyrchu ac anfon biliau Treth y Cyngor ym mis Mawrth. Mae'r amserlen gyfredol ynghlwm wrth Atodiad 1. Mae'n debygol y bydd angen cyfarfod ychwanegol o'r Cyngor Llawn i gwblhau'r gyllideb ym mis Chwefror.

Mae amserlen y gyllideb yn dal yn tybio y bydd rhai cynigion yn cael eu cyflwyno i'r Cyngor er cymeradwyaeth ym mis Rhagfyr. Tybir y bydd unrhyw gynnig a gyflwynir cyn cyhoeddir setliad yn canolbwyntio ar effeithlonrwydd a moderneiddio, yn hytrach na lleihau gwasanaethau neu gynyddu ffioedd a thaliadau.

Mae cynigion yn cael eu datblygu a byddant yn cael eu cyflwyno mewn gweithdai cyllideb. Cynhelir gweithdai cyllideb ar 26 Hydref ac 14 Rhagfyr, ond bydd dyddiad neu ddyddiadau pellach yn cael eu cynnig fis Tachwedd. Argymhellir bod y cynigion a gyflwynir mewn gweithdai cyllideb yn canolbwyntio ar y meysydd y mae'r effeithiau mwyaf yn debygol o fod, boed hynny mewn perthynas â lleihau neu newid gwasanaeth rheng flaen neu gynydd mewn ffioedd neu daliadau. Dylai cynigion sy'n canolbwyntio ar effeithlonrwydd ac sy'n cynnwys ailstrwythuro gwasanaethau gael eu hadrodd fel rhan o'r papur cyllideb i'r Cyngor (gan gynnal yr asesiadau effaith priodol) oherwydd na ddylid trafod penderfyniadau sy'n cael eu dirprwyo i benaethiaid gwasanaeth yn fanwl mewn gweithdai cyllideb.

Ni chafodd awgrym y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn ei gyfarfod diwethaf, i gynnal gweithdai ychwanegol ym mis Medi, ei gymeradwyo gan arweinwyr y grwpiau gwleidyddol. Fodd bynnag, cytunwyd i ddarparu sesiynau briffio yn ôl yr angen pan fo newidiadau neu gyhoeddiadau sy'n effeithio ar y gyllideb.

Mae'r Adran Gyllid yn asesu pob cynnig i benderfynu ar effaith debygol y gyllideb yn 2016/17. Fe wneir hyn i sicrhau bod unrhyw gost ymlaen llaw neu gost amnewid yn cael ei chynnwys yn y cyfrifiad ac i ddarparu asesiad risg ariannol o ran a yw'r amserlenni'n rhesymol i gyflawni'r cynigion yn llawn neu'n rhannol yn 2016/17. Mae'r Adran Gyllid hefyd yn y broses o asesu nifer o

themâu ar draws pob maes cyllideb (nid gwasanaeth benodol). Bydd yr asesiadau hyn yn canolbwyntio ar y meysydd canlynol:

- Tâl a chyllidebu sy'n gysylltiedig â staff - archwilio cysondeb ar draws rhagdybiaethau cyllideb gwasanaeth a dadansoddiad manwl o gyhoeddiadau diweddar ynghylch cyflog byw ac amser teithio o'r cartref i'r gwaith
- Ffioedd a Thaliadau - asesu cyllidebau incwm a pholisïau codi tâl a, lle bo'n briodol, meincnodi i sefydliadau eraill
- Caffael – asesu cyflenwadau a gwariant gwasanaethau
- Grantiau – asesu ffynonellau grant refeniw, risgiau sy'n gysylltiedig â chyllid ansicr a data i lobïo am fwy o ddad-neilltuo grantiau i'r prif Grant Cynnal Refeniw
- Meincnodi ariannol - profi dangosyddion cost gwasanaethau allweddol ac archwilio amrywiadau sylweddol i arfer da
- Cyllideb Ariannu Cyfalaf - adolygiad llawn o gyfrifo'r gyllideb ar gyfer y rhagdybiaethau diweddaraf sy'n cefnogi'r Cynllun Corfforaethol, asesiad o gostau a gofynion benthyca yn y dyfodol a thrafodion sylweddol diweddar (fel terfynu'r contract y Cynllun Ariannu Preifat a phrynu system gymorthdalur Cyfrif Refeniw Tai). Diben yr asesiadau hyn yw nodi meysydd posibl o arbedion ar gyfer 2016/17 a 2017/18 a darparu rhywfaint o sicrwydd o ran gwerth am arian. Bydd y dadansoddiad hefyd yn bwydo i mewn i adolygiad nesaf y Cynllun Ariannol Tymor Canolog sy'n cael ei ddrafftio ar hyn o bryd.

Yn ystod mis Medi/Hydref, cynhelir adolygiad o gronfeydd wrth gefn a darpariaethau Cyngor. Diben yr adolygiad hwn yw canfod a yw'r risgiau ariannol neu'r rhesymau eraill dros gadw symiau penodol yn dal yn berthnasol. Bydd adroddiad ar ganlyniadau'r adolygiad yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet fis Tachwedd, ynghyd â'r effaith bosibl ar broses y gyllideb.

Mae Atodiad 1 yn cynnwys siart diweddaraf proses y gyllideb ac mae Atodiad 2 yn cynnwys fersiwn ddiwygiedig.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllideb y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol a gytunwyd arni yn sylfaen i weithgareddau ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Efallai y bydd ar y Cyngor angen cyflawni gwerth £8.8 miliwn o arbedion a mesurau eraill yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Bydd Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb yn cael ei gwblhau ar gyfer yr holl gynigion perthnasol wrth i'r broses fynd rhagddi.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Mae adroddiadau blaenorol wedi tynnu sylw manwl at y broses ymgynghori sylweddol a wnaed i gyflawni cyllidebau 2015/16 a 2016/17.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Bydd hon yn parhau'n broses heriol iawn gyda rhai penderfyniadau anodd i'w gwneud ar hyd y ffordd. Mae ymrwymiad a chefnogaeth aelodau etholedig wrth wneud penderfyniadau ac archwilio'r broses yn hanfodol.

Nod y broses gyllidebol yw sicrhau bod y Cyngor yn cyflwyno cyllideb gytbwys. Wedi eu hymgorffori i mewn i'r broses mae nifer o bwyntiau adolygu er mwyn sicrhau ei bod yn aros ar y trywydd iawn a bod modd ei diwygio os nad ydyw. Mae'r ansicrwydd ynghylch lefel ac amseriad y setliad yn golygu y gall y bwlch amcangyfrifedig yn y gyllideb newid ar gyfer 16/17 ond mae'n rhaid ystyried hyn yng nghyd-destun y tebygolrwydd y bydd setliadau negyddol yn parhau yn y tymor canolig.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r Cyngor wedi ei wynebu a byddai methu cyflawni strategaeth gyllidebol effeithiol yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y dyfodol.

Mae proses y gyllideb yn fesur rheoli risg, gyda'r nod o nodi, asesu a chytuno ar gynigion cyllideb mewn modd cynlluniedig ac amserol. Mae'r broses fel yr amlinellwyd yn cynnwys digon o gyfleoedd i adolygu a diwygio os oes angen. Bydd lefel y cynigion a nodwyd ym mis Mehefin drwy ymgynghori â gwasanaethau a'r cynigion a gyflwynwyd gan aelodau yn llywio gweddill y broses.

Mae rheoli risg proses y gyllideb yn ystyriaeth allweddol i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac mae risgiau penodol wedi eu nodi mewn adroddiadau blaenorol. Mae'r risgiau ariannol a'r risgiau i wasanaethau yn cael eu nodi a'u hamlygu mewn gweithdai cyllideb wrth iddynt drafod y cynigion.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.